

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและชมสัตว์ได้แก่การเที่ยวสวนสัตว์สวนผีเสื้อ และปางช้าง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้แก่ การท่องเที่ยวเดินป่า การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดคูเมือง กำแพงเมือง นอกจากนี้จังหวัดเชียงใหม่ยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดประชุมและนิทรรศการ เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านสนามบินนานาชาติและโรงแรมจำนวนมากในการรองรับผู้เข้าร่วมประชุม

ด้วยความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่งผลให้ในแต่ละปีนั้นมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก โดยสัดส่วนรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยวคิดเป็นเกือบร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัด (Gross Provincial Product) ของจังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่ 1.1) จากการศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่มีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม สาธารณูปโภคพื้นฐาน และสภาพเศรษฐกิจ จังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งในเขตพื้นที่ภาคเหนือสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามแผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ. 2548-2551 ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งแผนปฏิบัติการดังกล่าวมีเป้าหมายในการปรับโครงสร้างธุรกิจการท่องเที่ยว การบริการ และการค้าให้เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สร้างงานสร้างรายได้ และกระจายไปสู่ชุมชน จากแผนปฏิบัติการของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ส่งผลให้จังหวัดเชียงใหม่ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่แบบบูรณาการให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการดังกล่าว โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้จังหวัดเชียงใหม่เป็น “นครแห่งชีวิตและความมั่งคั่ง (City of Life and Prosperity)” และกำหนดพันธกิจหลักให้มีการมุ่งเน้นการพัฒนาส่งเสริมให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองที่พร้อมต่อการลงทุนและการท่องเที่ยว (Most Attractive City to Invest & to Visit) โดยมีการกำหนดเป้าหมายของ

การพัฒนาให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2548 พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2550 มูลค่า 47,455 ล้านบาท 56,946 ล้านบาท และ 71,183 ล้านบาทตามลำดับ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2549)

ตารางที่ 1.1 สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัดของจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2539 - 2547

ปี	ผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัด ¹ (ล้านบาท)	รายได้จากการท่องเที่ยว ² (ล้านบาท)	สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยว ต่อผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัด (ร้อยละ)
2539	80,651.24	21,006.29	26.05
2540	84,733.70	21,388.37	25.24
2541	81,082.10	23,140.78	28.54
2542	76,669.00	34,045.18	44.41
2543	72,588.00	37,368.04	51.48
2544	76,042.10	37,729.44	49.62
2545	85,306.40	37,514.12	43.98
2546	89,410.10	38,290.92	42.83
2547	93,540.20	45,066.88	48.18

ที่มา : ¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549)

² การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคเหนือเขต 1 (2549)

เพื่อให้เป้าหมายของการพัฒนาดังกล่าวสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จังหวัดเชียงใหม่จึงได้พยายามพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว โดยได้มีการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมและพยายามสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายใหม่เพื่อช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งสวนสัตว์เชียงใหม่ในท่าซาฟารีก็เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่ใช้เป็นจุดขายใหม่ของการท่องเที่ยว โดยโครงการก่อตั้งสวนสัตว์ดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของโครงการดังกล่าวว่าจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดเป็นจำนวนมาก โดยโครงการก่อสร้างสวนสัตว์เชียงใหม่ในท่าซาฟารีมีวงเงินดำเนินงานรวมของโครงการจำนวน 1,155.9 ล้านบาท ซึ่งเป็นงบประมาณที่ได้จากการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินปี พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548 โครงการดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

โครงการสวนสัตว์กลางคืน เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี (Chiang Mai Night Safari Zoo) เป็นสวนสัตว์กลางคืนแห่งแรกของประเทศไทย ได้มีการเริ่มโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และได้เปิดอย่างเป็นทางการในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 โดยมีหวังที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และก่อให้เกิดการสร้างรายได้ และการจ้างงานในจังหวัดเชียงใหม่และภูมิภาค สวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ตั้งอยู่ในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ ดอยสุเทพ-ปุย มีพื้นที่โครงการทั้งหมด ประมาณ 625 ไร่ กิจกรรมภายในสวนสัตว์ประกอบไปด้วย การนำนักท่องเที่ยวที่เข้าชมสวนสัตว์ในรูปแบบของรถลาก (Tram) ในสองส่วนด้วยกัน ส่วนแรกจะเป็นการชมสัตว์ป่าในสวนซาวันนา ซาฟารี (Savanna Safari) ซึ่งเป็นสัตว์แทะกีบและสัตว์กินพืช อาทิ ช้าง ยีราฟ ม้าลาย เป็นต้น ส่วนที่สองคือส่วนเพรดเดเตอร์ พรอว์ (Predator Prowl) ซึ่งเป็นสัตว์ป่าประเภทกินเนื้อ อาทิ สิงโต เสือ หมิวาย สุนัขจิ้งจอก ไฮยีนา เป็นต้น นอกจากการนั่งรถชมสัตว์แล้วนักท่องเที่ยวยังสามารถเดินชมสัตว์ในส่วนจังก้าเทล (Jaguar Trail) ซึ่งเป็นการเดินชมสัตว์รอบๆ ทะเลสาบ สวอน เลค ซึ่งมีการจัดแสดงสัตว์ต่างๆ ไว้โดยรอบ เช่น สัตว์จำพวกลิงลม เสือจิ้งจอก และสัตว์ขนาดเล็กอีกหลายชนิด อาทิ สุนัขป่าเมนวูลฟ์ อีปโปแคระ และแมวดาว เป็นต้น¹ การชมสวนสัตว์ในแต่ละส่วนจะใช้เวลาในการชมประมาณ 30 นาที โดยนักท่องเที่ยวจะต้องจ่ายค่าเข้าชมในอัตราผู้ใหญ่ 250 บาทต่อคน และเด็ก 125 บาทต่อคน ซึ่งไม่มีการลดราคาแม้ว่าจะเดินทางมาเป็นหมู่คณะ โดยค่าใช้จ่ายในการเข้าชมสวนสัตว์ดังกล่าวเป็นราคาที่เหมารวมการเที่ยวชมสวนสัตว์ทั้ง 3 ส่วน การเดินทางไปยังสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีสามารถเดินทางได้หลายวิธี เช่น การใช้ยานพาหนะส่วนตัว โดยเดินทางไปตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 121 ไปทางอำเภอหางดง ประมาณ 10 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาไปประมาณ 2 กิโลเมตร ก็จะถึงยังสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี หากนักท่องเที่ยวไม่มียานพาหนะส่วนตัว นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการรถสองแถว (รถแดง) ที่ทางสวนสัตว์จัดเตรียมไว้บริการ นักท่องเที่ยว ซึ่งรายละเอียดเส้นทางรถโดยสาร จุติรับส่งผู้โดยสาร และรอบเวลาการเดินทางจะแสดงไว้ในภาพผนวก ข

ผู้วิจัยคาดว่าสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มากขึ้น และทำให้จังหวัดเชียงใหม่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นไปตามแผนการที่วางไว้ ด้วยความสำคัญของสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ทักษะคิขของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเที่ยวชมสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อที่จะได้ทราบถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และทราบว่านักท่องเที่ยวคิดเห็นเช่นไรต่อสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี ตลอดจนทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกเที่ยวชม

¹ สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.chiangmainightsafari.com

สวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน เพื่อช่วยให้กิจการของสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยว อันจะเป็นประโยชน์แก่การท่องเที่ยวโดยรวมของจังหวัดเชียงใหม่ และประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี
- 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเที่ยวชมสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี และทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเที่ยวชมสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน เพื่อช่วยให้กิจการของสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารีสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเที่ยวชมสวนสัตว์เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกบริเวณสถานีขนส่ง สถานีรถไฟ และท่าอากาศยาน ของจังหวัดเชียงใหม่เป็นที่เก็บข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลที่สถานีรถไฟนั้นได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วงหลังจากวันที่ 18 เดือนมิถุนายน เนื่องจากก่อนหน้านั้นทางการรถไฟแห่งประเทศไทยได้งดให้บริการในเส้นทาง กรุงเทพมหานคร – เชียงใหม่ เนื่องจากปัญหาน้ำท่วมครั้งใหญ่ในบริเวณพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ รางรถไฟจึงชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้การได้ส่งผลให้รถไฟไม่สามารถสัญจรผ่านพื้นที่ดังกล่าวได้ และการรวบรวม

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ไม่นับรวมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย ยานพาหนะส่วนตัว เนื่องจากการยากที่จะรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าว และถึงแม้จะสามารถรวบรวมข้อมูลได้ ข้อมูลเหล่านั้นก็อาจจะไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของนักท่องเที่ยว นักทัศนจร และผู้มาเยือน ดังนี้

“นักท่องเที่ยว” (Tourist) หมายถึงผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พักถาวรของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (มีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน) แต่ไม่เกิน 90 วัน เป็นการเดินทางไปโดยสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มิใช่การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ โดยผู้โดยสารที่แวะพักเพื่อต่อยานพาหนะก็จะไม่นับว่าเป็นนักท่องเที่ยว

“นักทัศนจร” (Excursionist) หมายถึงผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ที่พักถาวรของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราว ในระยะเวลาสั้นๆ ไม่ถึง 24 ชั่วโมง (ไม่ได้ค้างคืน) และเดินทางไปโดยสมัครใจ ด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามมิใช่การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ โดยผู้โดยสารที่แวะพักเพื่อต่อยานพาหนะก็จะไม่นับว่าเป็นนักท่องเที่ยว

“ผู้มาเยือน” (Visitor) หมายถึงผู้ที่เดินทางเข้ามา โดยจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวหรือเป็นนักทัศนจรก็ได้ตามแต่จะตรงกับคุณสมบัติหรือนิยามในข้อใด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของนักท่องเที่ยวชาวไทยว่าหมายถึง ชาวไทยที่เดินทางจากถิ่นพักถาวรของตน เพื่อเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม และเป็นการเดินทางเข้ามาโดยความสมัครใจ ซึ่งอาจเป็นการเดินทางเข้ามาในเชียงใหม่อย่างชั่วคราว ไม่ถึง 24 ชั่วโมง (ไม่ได้ค้างคืน) และตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (มีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน) ก็ได้ ทั้งนี้ผู้ที่ผ่านเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อแวะเปลี่ยนยานพาหนะจะไม่นับว่าเป็นนักท่องเที่ยว ซึ่งความหมายดังกล่าวตรงกับคำว่าผู้มาเยือนที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำนิยามไว้